

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน

THE NEEDS TO DEVELOP COMPETENCY OF SECONDARY
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE PATHUMTHANIN
TO MEET DISRUPTIVE EDUCATION

¹สุชาวดี จักขุศรี, ²พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และ ³วรรณวิศา สืบบุญสรณ์ คล้ายจำแลง

¹Suchawadee Chaksusee, ²Promptilai Buasuwan and

³Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

Kasetsart University, Thailand

¹suchawadee.chuk@ku.th

Received : May 2, 2022; Revised : May 20, 2022; Accepted : May 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.914 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น(PNI Modified) ผลการวิจัย

¹ นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พบว่า ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในยุคการศึกษาที่พลิกผัน โดยภาพรวมพบว่าความสามารถที่มีอยู่จริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.117) ส่วนความสามารถที่ควรจะมีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.318) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) มีค่าเท่ากับ 0.338 หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคการศึกษาที่พลิกผันของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลังเป็นอันดับแรก (PNI_{Modified} = 0.391) รองลงมาคือสมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (PNI_{Modified} = 0.353) จากการวิเคราะห์เมทริกซ์ทั้งสองสมรรถนะเป็นสมรรถนะที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคการศึกษาที่พลิกผัน, การประเมินความต้องการจำเป็น

Abstract

The main purpose of this study was to examine the needs to develop the competency of school administrators under Secondary Education service Area office Pathumthani to meet the changes of disruptive education. The sample used in the research were teacher under the secondary Education service Area office Pathumthani. The research model was Quantitative Research. Specifying the sample size by opening the tables of Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan). The sample size was 327 people. Proportional stratified random sampling was used for sample selection based on school size, and then the sample size was calculated to meet the specified criteria. Research instrument was a 5 level-rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis are frequency, percent (%), average ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and the modified priority need index (PNI_{Modified}) The results of the research were as follows. The overall findings show high level of competency of school administrators for disruptive education ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.117) 2); however, the results show highest level of expectation for school

administrators to acquire competency for disruptive education ($\bar{x}$ = 4.90, S.D. = 0.318). with the modified priority need index (PNI Modified) =0.338. When considering by aspects, need for flexible management to cooperatively respond to changes has the highest level of need index (PNI Modified = 0.391) and the use of information technology management (PNI Modified =0.353) in respective order, from matrix analysis the both competency is competency that requires urgent improvement

Keywords : Competency, School Administrators, Disruptive Education, Needs Assessment

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของ VUCA World ที่หมายถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยเราไม่รู้ตัว โดยความหมายของ VUCA คือ V- Volatility ความผันผวน ยากจะคาดเดา เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ทันตั้งตัว U-Uncertainty มีความไม่แน่นอนสูง ไม่ชัดเจน ยากจะอธิบาย C-Complexity มีความซับซ้อนสูง มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และ A-Ambiguity มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ยากจะคาดเดาผลลัพธ์ได้ หรือเราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสถานการณ์ที่พลิกผัน (Disruption) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มนุษย์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ปรับตัวให้สอดคล้องตามสถานการณ์ ในมิติของการศึกษาถือว่าได้รับผลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสถานการณ์ที่พลิกผัน ไม่ว่าจะเป็นเมื่อปีพุทธศักราช 2562 หลายประเทศทั่วโลกได้ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 ระบบการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนในหลายมิติ เช่น รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์แทนการไปเรียนที่โรงเรียน จำเป็นต้องมีการปรับใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้จัดการเรียนการสอน เกิดการปรับตัวทั้งระบบ จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่เหนือการคาดการณ์ และมนุษย์เราจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัว

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารต้นแบบว่ามีความสามารถในการบริหารและจัดการศึกษาดังนี้ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การเป็นผู้อำนวยความสะดวก

สะดวก การประสานความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผล การส่งเสริมสนับสนุน การวิจัยและพัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนและการส่งเสริมเทคโนโลยีให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้า จึงจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารงานโดยจะต้องใช้ทั้งความรู้ทักษะและคุณลักษณะหรือที่เรียกว่า สมรรถนะ

การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันที่เรียกว่าสถานการณ์ที่พลิกผันนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน อาจจะยังไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศึกษาในสถานการณ์ที่พลิกผันนี้ ศิรินาถ ทับทิมใส (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผันนี้ ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1.ความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม 2. ความสามารถในการบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจารณ์ญาณ 3.ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 4. ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง 5. ความสามารถในการบริหารงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยวิธีการที่หลากหลายและ 6. ความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ สมรรถนะดังกล่าวเป็นสมรรถนะที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงปฏิบัติและพัฒนาตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและสอดคล้องตามสถานการณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตปริมณฑล ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 22 โรงเรียน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอ บริบทมีความหลากหลาย มีทั้งสังคมเมืองและสังคมเกษตรกรรม และด้วยเป็นสังคมเมืองที่มีแหล่งอุตสาหกรรมมากมายจึงทำให้มีผู้อยู่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและเมื่อมีคนอาศัยอยู่มาก ย่อมเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาสูงทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันสูงจึงต้องมีความตื่นตัวและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ในมิติด้านการศึกษาที่มีความพัฒนาเช่นกัน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีจำนวนเด็กนักเรียนทั้งหมด 42,986 คน มีวิสัยทัศน์ คือ เป็นองค์กรคุณธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีพันธกิจที่สำคัญคือพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีจึงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนพันธกิจเพื่อให้บรรลุไปตาวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สำคัญเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาก้าวหน้าต่าง ๆ เช่น นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างทั้งในเรื่องรายได้ของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการเลือกสถานศึกษาให้บุตรหลาน และยังต้องเผชิญกับการย้าย

สถานศึกษาแบบฉบับพลังเร่งด่วนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 นี้ ผู้บริหารควรมีสมรรถนะที่พร้อมกับมือกับสถานการณ์ที่พลิกผันอย่างมีคุณภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ว่ามีสมรรถนะการบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผันในระดับใด และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารสถานศึกษาในยุคที่พลิกผันในด้านใดมากที่สุด เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคการศึกษาที่พลิกผันนี้ การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผันนี้ก็เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อระบุความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จาก 22 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 2,102 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie and Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 327 คนและได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Samling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จากนั้นคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ได้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผัน ของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยในแบบสอบถาม ได้นำสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผันของ ศิริินนาถ ทับทิมใส (2563) 6 สมรรถนะมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

2.1 ความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม

2.2 ความสามารถในการบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจาร์ณญาณ

2.3 ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

2.4 ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง

2.5 ความสามารถในการบริหารงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยวิธีการที่หลากหลาย

2.6 ความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสามารถที่มีอยู่จริงระดับความสามารถที่ควรจะมีของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ที่พลิกผันแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้รูปแบบการสนองคู่ แบ่งเป็น 6 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม 2) ความสามารถในการบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจาร์ณญาณ 3) ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 4) ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง 5) ความสามารถในการบริหารงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยวิธีการที่หลากหลายและ 6) ความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ (ศิริินนาถ ทับทิมใส, 2563)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบกับความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคการศึกษาที่พลิกผันของ

ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาที่พลิกผันของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยเป็นเพศชาย ร้อยละ 31.25 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.75 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน 1- 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.765 รองลงมาคือคือมีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.515 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมาคือระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 30.515 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวิทยฐานะ คิดเป็นร้อยละ 58.46 รองลงมาคือระดับชำนาญการคิดเป็นร้อยละ 27.21

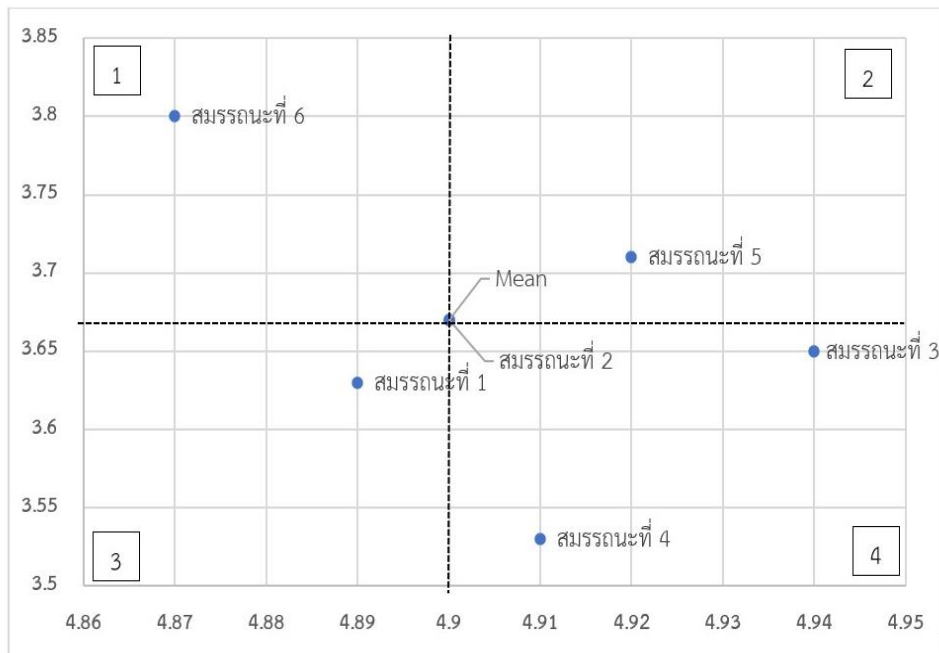
2. ความสามารถที่ควรมีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผันโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$, S.D.= 0.318) ส่วนระดับความสามารถที่มีอยู่จริงโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก($\bar{x} = 3.67$, S.D.= 1.117) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่าโดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผันมีค่าเท่ากับ 0.338 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผันมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลังเป็นอันดับแรก (PNI_{Modified} = 0.391) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (PNI_{Modified} = 0.353) และสมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม เป็นลำดับ ที่3 (PNI_{Modified} = 0.339) ส่วนสมรรถนะด้านความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับเป็นลำดับสุดท้าย (PNI_{Modified} = 0.282) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน

ที่	ชื่อสมรรถนะ	ระดับความสามารถที่มีอยู่จริง			ระดับความสามารถที่ควรจะมี			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม	3.63	1.336	มาก	4.89	0.322	มากที่สุด	0.339	3
2	ความสามารถในการบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจรรณญาณ	3.67	1.427	มาก	4.90	0.310	มากที่สุด	0.335	4
3	ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	3.65	0.954	มาก	4.94	0.260	มากที่สุด	0.353	2
4	ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง	3.53	1.043	มาก	4.91	0.297	มากที่สุด	0.391	1
5	ความสามารถในการบริหารงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.71	0.966	มาก	4.92	0.289	มากที่สุด	0.326	5
6	ความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ	3.80	0.976	มาก	4.87	0.431	มากที่สุด	0.282	6
รวม		3.67	1.117	มาก	4.90	0.318	มากที่สุด	0.338	

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน โดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ พบว่า สมรรถนะที่ 6 ความสามารถในการบริหารงานภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ มีระดับสมรรถนะที่ดีกว่าเกณฑ์ สมรรถนะที่ 5 ความสามารถในการบริหารงานประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีระดับสมรรถนะที่อยู่ในเกณฑ์ดี สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการบริหารงานเชิงรุกบนพื้นฐานของความรู้และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม ระดับสมรรถนะที่ยังไม่ดี แต่ยังไม่ต้องรับดำเนินการแก้ไข สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง และสมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เป็นระดับสมรรถนะที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน ในขณะที่สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการบริหารงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจรรย์ญาณมีระดับสมรรถนะที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของทุกสมรรถนะ ดังปรากฏในภาพ

สภาพที่เป็นจริง

สภาพที่ควรจะเป็น

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน โดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ พบว่า สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง และสมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เป็นสมรรถนะที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง เป็นสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่จำเป็นต้องพัฒนา หากจะอิงบทบริหารตามแบบฉบับเดิมจะยากที่จะเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้ตามสถานการณ์ได้ อธิษฐาน คงทรัพย์ (2564) กล่าวว่า เมื่อการศึกษาจะต้องพลิกโฉมไป สิ่งสำคัญที่จะต้องมีในตัวเด็กคือ สมรรถนะในการแก้ปัญหา ปรับตัว และเรียนรู้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือท้าทาย เพราะฉะนั้น รูปแบบการศึกษาต้องเปลี่ยนจากระบบ Standardize ไปสู่ระบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพบุคคล (Personalized learning) เป็นไปตามความสนใจเฉพาะบุคคลมากขึ้น มีจังหวะการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นขึ้นและฝึกการเรียนรู้ของเด็กผ่านการทำกิจกรรม หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมในเชิงระบบ ระบบจะต้องยืดหยุ่นขึ้น เพื่อพร้อมรับมือหรือปรับเปลี่ยนไปตามสภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมบ้านเรา การกระจายอำนาจจะต้องเกิดขึ้น ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้แบบ Blended learning คือเด็กเรียนรู้ที่บ้านด้วย ในโรงเรียนด้วย ภาพห้องเรียนขนาดใหญ่ที่มีเด็กมานั่งเรียนรวมกันอาจจะเป็นไปได้ในสถานการณ์นี้ ห้องเรียนอาจมีขนาดเล็กลง วันที่เด็กมาโรงเรียนอาจไม่ใช่ 5 วันต่อสัปดาห์ แต่อาจมีวันที่เรียนรู้ในชุมชนหรือที่บ้าน การกระจายอำนาจจึงต้องให้อิสระครูในการออกแบบการเรียนรู้ตามบริบทพื้นที่ เราเคยไปคุยกับครูบางท่านที่ต่างจังหวัด เขาบอกว่าการสอนออนไลน์เป็นไปได้เลย เพราะเด็กบางคนอยู่บ้านกับยาย ไม่มีแม่แต่มีอื้อ เพราะฉะนั้น ครูคือผู้ที่รู้ใจในพื้นที่ของเขาที่สำคัญมากๆ คือการมองวิกฤตให้เป็นโอกาส วางใจในศักยภาพของตัวเองในฐานะมนุษย์คนหนึ่งว่า เรามีพลังที่จะลุกขึ้นมาช่วยกันสร้างการเปลี่ยนแปลง และรับมือกับปัญหา อยากให้เราวางใจ มองความเป็นไปได้ใหม่ๆ ที่จะตามมาภายใต้วิกฤตนี้

สมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ด้วยสถานการณ์ที่มีความพลิกผันในปัจจุบันที่เกิดขึ้น เช่น ระบบการศึกษา

ได้รับผลกระทบในเรื่องการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่จัดการเรียนการสอนได้ที่โรงเรียน เพราะโรคไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่สามารถแพร่เชื้อได้ง่าย เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือสื่อสาร แอปพลิเคชันต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การทำงาน การประสานงานกัน แต่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นด้วย ดังที่ สฤณี อาชวานันทกุล (2564) กล่าวว่า การเกิดขึ้นของ digitalization หรือความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในช่วงโควิด-19 ยิ่งขับเน้นให้เห็นประเด็นความเหลื่อมล้ำมากขึ้นจริงๆ เรามีทั้งงานวิจัยและผลการศึกษาจำนวนมากที่บอกว่า ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาเป็นตัวคาดการณ์ความเหลื่อมล้ำทางด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจได้ค่อนข้างดี เราสามารถคาดการณ์ได้เลยว่าคนเราจะมีแนวโน้มการหารายได้หรือมีโอกาสในชีวิตมากน้อยแค่ไหน จากคุณภาพหรือระดับการศึกษาที่ได้รับ เมื่อโควิด-19 ทำให้เทรนด์ digitalization แพลมคมมากขึ้น ในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงดิจิทัลหรืออุปกรณ์ดิจิทัลอยู่มาก เช่น ประเทศไทย จะเกิดประเด็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีแนวโน้มถูกถ่างให้กว้างมากขึ้นทันที ถ้าพูดอย่างหยาบๆ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้กับนักเรียนที่สามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้ ในทางเทคโนโลยีหรือโทรคมนาคม มีศัพท์คำว่า ‘last miles’ คือสมมติว่า ผู้ให้บริการตั้งใจจะให้บริการกับผู้ใช้อย่างเต็มที่ เตรียมเทคโนโลยีและใบอนุญาตต่างๆ ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ถ้ามีอุปสรรคไมล์สุดท้ายที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้ ก็เท่ากับว่าการลงทุนที่ผ่านมาไม่ได้ผลอะไร การใช้เทคโนโลยีอย่างเข้มข้นในช่วงโควิด-19 ทำให้เราต้องคิดถึงปัญหา last miles ให้มากขึ้น ต้องคิดให้ชัดเจนว่า การวัดผลไม่ได้วัดแค่การเข้าถึงการศึกษาของนักเรียน แต่ต้องตั้งคำถามไปถึงคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้วย ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการองค์ให้ประสบความสำเร็จสูงสุดด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาที่พลิกผัน โดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ พบว่า สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอย่างร่วมมือร่วมพลัง และสมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการบริหารงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เป็นสมรรถนะที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมองสถานการณ์ที่พลิกผันนั้นเป็นความท้าทาย เรียนรู้และปรับตัวของระบบการบริหาร ซึ่งจะต้องไม่ยึดติดกับวิธีคิดหรือรูปแบบการบริหารจัดการแบบเดิม ต้องปรับให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็น เราอาจจะต้องให้

ความสำคัญกับเรื่องกระบวนการบริหารที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นแต่ยังคงความสามารถชัดเจนในการทำงานได้ใน รูปแบบต่างๆที่หลากหลาย เพิ่มขึ้นด้วย กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้อง“Learn”หรือ “การหาความรู้เพิ่มเติม”หรือ“การรับรู้ข้อมูล”ผ่านการสังเกต การอ่าน การได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆหรือการเรียนรู้ที่ผ่านวิธีการอื่นๆ อย่างการแลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดเห็นระหว่างกัน การแชร์ประสบการณ์ การวิเคราะห์และตกผลึกความคิด ร่วมกัน เป็นต้นถือเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เราเกิดและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- ศิริินนาถ ทับทิมใส. (2563). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค “การศึกษาที่พลิกผัน”*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2564). *‘โรคใหม่’ สร้าง ‘โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่’: อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID-19* (Online).<https://www.eef.or.th/future-of-thai-education-after-covid19/>, 14 เมษายน 2565.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2564). *โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ* <https://sites.google.com/a/ssps4.go.th/ssps4bigdata/student/0student>,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *คู่มือหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนเป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- อริญญา เถลิงศรี. (2561). *Disruption: ทำลายล้างหรือสร้างโอกาส* (Online).
<https://thaipublica.org/2018/06/seac-disruption>, 7 ตุลาคม 2564.
- อริชฐา คงทรัพย์. (2564). *‘โรคใหม่’สร้าง‘โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่’: อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID- 19* (Online). <https://www.eef.or.th/future-of-thai-education-after-covid19/>, 14 เมษายน 2565.